la humanitat

Director: Lluís Companys

Redacció i Administració: Pelai, 56, 2.on

Telèfons 16407 i 16408

Impremta: Carrer de Bot, 21

Any I * Núm. 3 — Barcelona, 12 de novembre de 1931 — Edició del vespre

Dues edicions diàries

La mort d'un home bo

Roso de Luna, el visionari

Ha mort, a Madrid, un home de ciència, que era a l'ensems, un home de ciència i un visionari. En Mario Roso de Luna, astrònom, bibliòfil, matemàtic, advocat, músic, teosòfic i protector de tots els illuminats que a Madrid acudien, gaudia a la capital de la República de gran popularitat. Era la primera autoritat segons el poble, en ciències ocultes. I a la "cacharrería" de l'Ateneu, la seva figura, estés bo o malalt, no deixava de veure-s'hi cap dia.

Recordem d'ell una anècdota. Ja fa anys, als començaments de la dictadura, amb la que mai va voler transigir. Va arribar a la que llavors era "la Corte" un minyó de la "provincia" de Lleida, sec, escardalenc, que cercava la seva protecció.

—Tinc una gran facilitat pels càlculs — diqué—. Al poble, sóc l'admiració de tothom.

Feren algunes proves i el resultat va ésser sorprenent. El minyó, analfabet i sorrut, feia sumes i restes amb facilitat pasmosa. Era un veritable prodigi. Davant d'això, Roso de Luna va decidir costejar al xicot lleidatà una carrera de càlcul. Avui és un professor de molt relleu, que si bé no s'ha especialitzat com a un Inaudi espanyol — amb molt encert—, constitueix un prestigi dins les ciències matemàtiques.

Així era Rosa de Luna. Practicant del teosofisme, rendia culte a la bondad. Astrònom per vocació, descobrí,

anant pel camp, una estela que duu el seu nom.

Home d'estudi i d'experimentació, no va voler fer d'advocat i feia solament d'home bo. Catalunya, amb llurs problemes, l'obsessionava, però era un bon amic dels catalans.

El problema sanitari a Catalunya

El Dr. Pere Domingo diu:

«La instrucció pública i la sanitat son les dos qüestions més greus que té plantejades la República.»

Vetllar per la salut del poble. Heus ací una tasca fonamental per l'esdevenidor de Catalunya: una obra vital i d'exigències immediates.

Ara bé, per a orientar degudament als nostres llegidors davant un problema com aquest esencialment tècnic, era natural que ens adrecessim als homes de màxima competència; aquells l'actuació dels quals ha destacat majorment per les seves iniciatives en defensa de la higiene pública o llurs treballs mèdics de caràcter social.

D'entre tots ells, un de ben qualificat: el bacteriòleg Pere Domingo, els treballs del qual sobre biologia i bioquímica dels microbis li han atorgat un merescut renom dintre i fora de Catalunya.

A tal efecte, un dels nostres redactors ha fet al Dr. Domingo les preguntes que segueixen. Les seves respostes inauguren la nostra enquesta sobre "El Problema Sanitari a Catalunya".

* * *

Les quatre de la tarda. El doctor Domingo, entre un cop d'ull al microscopi i una ullada al darrer número de la revista de l'Institut Pasteur, ha trobat, malgrat l'enorme tasca que l'absorbeix del matí al vespre, uns minuts per a nosaltres.

El Dr. Pere Domingo té una resemblança amb el seu germà, de fesomia i àdhuc de veu. Ens acull amb amabilitat extrema, i tot seguit s'entaula entre nosaltres la següent conversa:

—¿Quina importància creu vostè que ha de tenir la sanitat pública a Catalunya?

Pere Domingo no ha tingut necessitat de reflexionar gaire estona per a contestar-nos. I diu:

—A la República se li han plantejat dues qüestions greus que deu resoldre amb preferència: la Instrucció Pública i la Sanitat. Molts altres aspectes de la vida nacional podran ésser retallats, conservats o modificats, però són els dos esmentats els qui mereixen una major atenció, pariona a la desatenció anterior. De poc serviria la República si no podia fer germinar, en l'esperit del nostre poble les idees d'enaltiment de l'ànima i del cos, engendrades, no en una ferma base educativa i moral i una orientada actuació sanitària. El problema, en aquest cas, és idèntic per Catalunya i la resta d'Espanya. Poques coses fetes ací i poques fetes allà...

—Tot això, però, ¿sobre quines bases generals deu descansar?

—Primer donar al poble una intensa formació sanitària que comenci a les escoles i ja no es deixi. El problema està en fer arribar l'ensenyament higiènic a les escoles apartades, en una forma objectiva, agradosa i adaptada al moment sanitari de la localitat. Crec un gran encert la idea de dotar totes les escoles d'aparell de ràdio i cinema. Que aquesta campanya d'ilustració ha d'arribar fins fer sentir al poble el "delicte sanitari", en tots els seus aspectes, perquè siguin menys les sancions materials que les morals. Al mateix temps, cal fer una organització sanitària de gran dinamicitat i disciplina, fent desaparèixer del tot els càrrecs que no omplin abastament una missió ben definida. Avui, damunt del paper, està tot atès, però en la pràctica passen les coses de manera molt diferent. Es necessari atendre decorosament el sanitari i obligar-lo a dedicar-se exclusivament a la seva professió sense altres activitats que el distreguin...

—Però, una vegada aprovat el nostre Estatut, ¿quin són, al seu judici, els primers problemes que deuen resoldre's?

—En primer lloc, tots els podien atendre's abans de l'Estatut i han passat sense cridar l'atenció dels nostres vells polítics. De fer una intensa campanya contra la tuberculosi, contra la mortalitat infantil o contra la febre tifoidea no ens en privaba ningú, i s'han fet ben poques coses, diferents a posar un pedaç quan la malura s'ha produït. Cal doncs, en primer lloc, esborrar de la nostra terra les malalties evitables. El Sindicat de Metges de Catalunya ha elaborat un programa sanitari admirable que deu portar-se immediatament a la pràctica perquè no quedin decebudes les ilusions que en l'obra de Catalunya i de la República tenen posats tots els patriotes.

—¿Es optimista, doctor — hem fet nosaltres — respecte el nostre esdevenidor sanitari?

—En un termini curt, no; però en un de llarg, sí. Si hom segueix una política fonamentada en un pla ben estudiat, del qual es vagi fent el que es pugui a mesura que els recursos ho permetin, sense cercar per l'endemà mateix resultats d'"oropel" que canonitzin a una persona, crec que la situació de Catalunya, en l'aspecte sanitari, pot ésser molt superior al de les altres regions i a la sanitat general de l'Estat, que compta amb un pes mort d'interessos creats que li serà difícil neutralitzar.

* * *

No volem prendre més temps al doctor Domingo, ni abusar, majorment, de la seva amabilitat. La síntesi de la conversa sostinguda amb ell queda ja ressenyada.

El Dr. Domingo preconitza una política sanitària activa, però prudent, i l'especialització tècnica dels sanitaris.

Són dues idees encertades que caldrà tenir en compte.

Un infant cau d'un balcó i es mata

A les vuit del matí, uns transeünts recolliren de la vorera del carrer de Mar una criatura d'uns tres anys que acabava de caure d'un balcó de la casa 109 de l'esmentat carrer.

Cultacorrents fou portada pels mateixos que la recolliren, en greu estat al Dispensari de la Barceloneta, on el metge de guàrdia no pogué fer altre cosa que certificar la seva mort.

Pocs moments després acudiren els desesperats pares de l'infant que digueren no saber-ne res per la seva absència del pis a l'ocórrer l'accident. A la vista de la tendra víctima es desenrotllà l'escena que és de suposar.

Fou avisat el jutjat de guàrdia qui disposà la conducció del cadavre al Dipòsit judicial.

COL·LABORACIONS

El problema de la tierra

per Basilio Alvarez

No hay ya país alguno europeo en que el problema de la tierra no haya sido atacado y resuelto valiente y radicalmente, llevándolo hacia su única solución de justicia: dar el campo al que lo trabaja, al que lo ama, al que, recogidas ya las cosechas, mira la tierra desolada y muda y parece que le dice: "Qué, ¿no das más, madre mía?"

El labrador es bueno, trabajador y escarnecido. Yo siento por los labriegos una profunda piedad y un gran amor, porque ellos son los santos de los tiempos modernos.

Cuando se mira a España, a esos campos andaluces en los que el hambre agarrota los cuerpos de los campesinos, en tanto que los señoritos latifundistas alimentan con los millones que da la tierra todo el vicio y podredumbre social del colmado, el cabaret y el prostíbulo; cuando se tiende la vista a la pródiga tierra gallega, estrangulada años y años por el caciquismo y esquilmada siglos y siglos por los foros; cuando se contemplan las llanuras castellanas y manchegas que se mueren de sed, y se observa la campiña catalana con sus *rabassaires* esclavizados, la indignación salta en el pecho y ruge fieramente la paradoja.

Dentro de unos días las Cortes Constituyentes van a discutir el problema de la tierra de España. Los diputados de la nación han de enfrentarse con la trágica realidad, para huir de toda solución que no vaya infiltrada del más fuerte espíritu democrático, que no esté saturada del más acusado radicalismo. Es mucha ya la espera de redención de nuestros campesinos para que se conformen con una reforma conservadora.

El pueblo, que tiene su más intensa expresión en los trabajadores de la tierra, espera que las Cortes hagan justicia a sus anhelos. En cada región, en cada provincia y aun en cada aldea, todos aguardan ansiosos esa liberación que les saque de la esclavitud en que siempre viviera.

El problema de la tierra presenta tantos matices, tantas variantes en sus características, como provincias tiene España. De aquí que no pueda prosperar la fórmula de una solución única, sino que haya que ir estudiándose cada caso concreto y resolverlo con un criterio especial, puramente casuístico.

En Andalucía misma no puede aplicarse una solución para todos. En Palencia, en Galicia, en Asturias, en Valencia, en Murcia y Alicante, y en todas las provincias en fin, los tonos varían radicalmente. Para cada una hay que hallar la solución eficaz. El proyecto de reforma agraria que ha de discutirse estos días en el Parlamento no responde a estas realidades. Está hecho tan sólo para buscar remedio en Andalucía y Extremadura y parte de Castilla al paro forzoso, que no solamente afecta al campesino, sino también al obrero de la ciudad, al de la fábrica.

Por eso cuantos sentimos el problema de la tierra, cuantos vivimos las ansias de los campesinos, tenemos que seguir luchando hasta lograr el triunfo definitivo. Tenemos que avivar la hoguera de la inquietud del pueblo para que la justicia resplandezca y la razón se imponga. La inquietud es la fuerza de la voluntad que redime a los pueblos de la abyección y del oprobio.

Por eso si yo fuese ministro de Instrucción pública establecería como obligatoria en todos los centros docentes una cátedra de inquietud... ¡y estoy cierto de que salvaría a España!

Campesinos españoles: hay que seguir luchando con denuedo, con decisión, con energía infinita. ¡Que no sienta desmayos vuestro espíritu, porque la cobardía social es el único crimen de lesa patria que yo condenaría con la pena de muerte!

Madrid, Noviembre 1931.

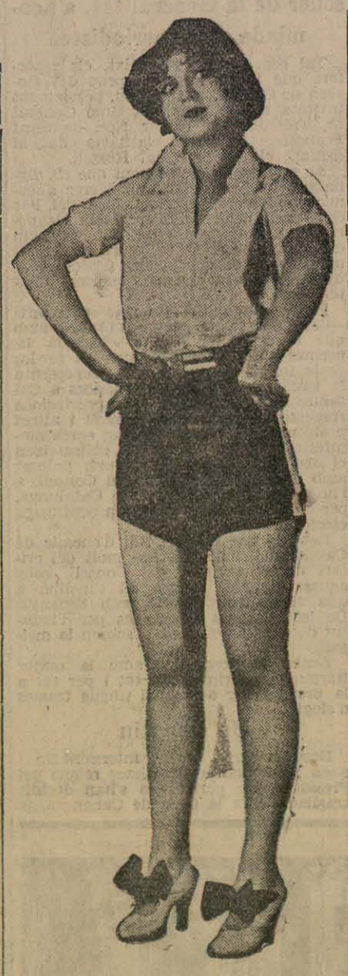

Nancy Carroll—que en la fotografia sembla un xicot escapat d'una granja americana—ha anunciat un viatge per Europa, per a no ésser menys que altres estrelles. I en l'itinerari que ha fet públic—el reclam és una cosa que no deu mai descuidar-se — hi figura Barcelona. Així, doncs, la nostra ciutat, d'aquí unes quantes setmanes, hostatjarà a la gentil artista, la rialla de la qual s'encomana als públics i ens alegra un xic la vida.

Amb la Nancy Carroll vindran a Europa un estol de xamoses aprenentes d'star, segons diuen els diaris. I això ens fa dubtar si el viatge tindrà solament un caire turístic o bé es tracta del viatge d'una atracció. Ja ho veurem...

cada dia...

Butlletí del temps

La nit, plena d'estels. Fred. Vent.

I en apuntar el dia, el cel cobert per una cortina de núvols, talment la boca d'un teatre.

A mig matí, els núvols s'esberlen, apareixen clapes de blau.

Després el sol, el cel rentat per les darreres pluges.

La ciutat és com una postal il·luminada a l'aquarella.

Armistici

Banderetes a la Llibreria Francesa, al Crèdit Lyonnais. Tretzè aniversari de la fi d'aquell crim que alguns nomenaren la Gran Guerra.

Decididament, el número tretze porta mala estruga. No ho diem per l'ex-rei. Ho diem perquè, coincidint amb aquest aniversari, a Orient ha esclatat la guerra xino-japonesa.

Subscripcions

La subscripció a favor de la vidua i fills del policia Ramon Lombera—molt dignes de respecte i de pietat—ascendeix a 34,238'80 pessetes.

La subscripció a favor de la vidua i fill d'Antoni Borrell, vilment assassinat al peu de les parets santes de la catedral, ascendeix a pessetes 2,599'30.

Decididament, hi ha un veritable amor a la policia.

Melodrama

A l'estació del Nord s'han trobat dues caixes plenes de pistoles, fusells-metralladores i municions.

Suposem que no són per a els jesuïtes quan s'estreni a Barcelona l'adaptació escènica de A. M. D. G., famosa novella de Ramón Pérez de Ayala.

Però tampoc deuen ésser per a la guerra xino-japonesa.

A la Quefatura de Policia, però, diuen que no hi han tals caixes, tals armes i municions.

Ara que s'apropa Santa Llúcia, sols podem desitjar-los una cosa: que Déu els conservi la vista.

La unió fa la força. L'Esquerra Republicana de Catalunya que fou el millor instrument revolucionari, i que va provocar l'instant irat de la revolució es disposa a realitzar la seva tasca constructiva. Res ni ningú podrà desferla, abatre-la ni disgregar-la.

S'anuncia un nou divorci. Aquesta vegada la que romp el llaç matrimonial és la xamosa Marion Dàvies.

La fotografia ens la mostra amb un trajo d'agricultor, força estilitzat. I no cal dir que, vesteixi com vesteixi, sempre resulta formosa i suggestiva.

No ens diuen de Hollywood qui serà el nou marit de la Marion. Serà un banquer, o un director d'escena, o un aviador? Ho ignorem, però no tardaran en dir-nos-ho.

I, al pas que anem, potser quan ens ho diguin, ja es parlarà d'un nou divorci.

La temporada del Liceu

Comentari a les baixes maniobres dels monàrquics barcelonins

Confessem, malgrat ens dolgui, que la maniobra dels monàrquics barcelonins ha reeixit. Aquests senyors, que a casa seva parlen castellà — un català molt especial, que

FALLA

sols a Barcelona pot sentir-se—, que són butifiers fins al moll dels ossos, que quan la dictadura es trobaven com el peix a l'aigua i que es diuen monàrquics perquè troben que el mot fa fi i té distinció, han aconseguit que la temporada del Liceu trontolles aquest any, davant la seva negativa a abonar-se a la mateixa. La temporada es farà, malgrat aquesta baixa maniobra; però l'efecte desitjat ha estat aconseguit de sobres. Fora de Barcelona, s'han dit, que és el que ells volien, dues coses: que la crisi, a la nostra ciutat, és tan fonda, que fins la temporada del Liceu ha tingut d'ésser sospesa, i que les classes adinerades, les que poden gastar i lluir, no volen alternar amb les autoritats democràtiques de la República.

La baixesa moral dels que han iniciat i secundat la trista maniobra ha quedat ben palesa, i cal que Barcelona se'n recordi. Tothom sap que la crisi que experimenta la nostra ciutat — reflexe fatal de la crisi que domina el món—, no és tanta que obligui a la gent rica a quedar-se a casa. I el poble sap, i d'això se'n dol, que aquesta maniobra indigna agreuja més la crisi de treball, ja que una temporada normal del Liceu constitueix, obligadament, un gros increment en la feina de sastres, modistes, pelleters, camisers, sabaters, joiers, floristes, llogadors de vehicles, perruquers i tants altres oficis sumptuaris, sense parlar dels centenars de famílies modestes que del nostre Gran Teatre viuen. Els ricatxos barcelonins, els nobles industrials i dels altres, enyoradiços dels temps dictatorials, que han fet el boicot al Liceu, tot això ho saben, i en lloc de doldre-se'n, es freguen les mans de gust i exterioritzen, impúdics, una lamentable satisfacció...

En els cercles, baixos de sostre, que se'n diuen aristocràtics, els ricatxos no s'amaguen pas de parlar clar. "No volem — diuen — veure'ns obligats a saludar a En Macià, si aquest va al Liceu, ni als republicans, que avui són autoritat a Barcelona." I, en dir això, rememoren aquelles vetlles liceistiques, en les quals En Primo de Rivera s'alegrava en els salons del Cercle, tot prometent títols nobiliaris, i En Martínez Anido era objecte del *rendez vous* de la nostra grotesca aristocràcia...

Cal que Barcelona se'n recordi d'això. Es un compte que s'haurà de liquidar un dia o altre. Els promotors d'aquest boicot al Liceu, d'aquest sabotatge a la ciutat, hom diu que són dos senyorassos que en temps de la dictadura ocupaven càrrecs públics. Hom diu que, un a un, anaren a coaccionar els abonats per a què fessin el buit a la temporada d'òpera... No costaria pas gaire esbrinar la veritat per a fer-la conèixer al poble. I per a què aquest els pugui agrair la bona intenció.

Sembla, malgrat la baixa maniobra monàrquica, que hi haurà temporada al Liceu. I sembla que fins l'eminent compositor Manuel de Falla s'ha ofert a venir a dirigir l'estrena de la seva obra *La vida breve* i que està donant els darrers tocs a la seva producció cabdal *La Atlàntida*, que pensa estrenar a Barcelona.

A. R. D.

UN COMPLOT CONTRA LA REPUBLICA

Ha estat detingut el fill de Primo de Rivera

Madrid, 11.—Els periodistes que fan informació a la direcció de Seguretat, pogueren observar a la matinada última, una gran agitació.

La policia treballa incesantment, i el moviment que es notava era revelador de que quelcom sensacional ocorria.

El director de Seguretat, senyor Galarza, en la seva conversa diària amb els periodistes, no els féu cap manifestació, però els repòrters, per conducte particular, pogueren esbrinar en principi, que es tractava d'un complot, segons sembla, contra el règim.

A les primeres hores del matí d'avui, el moviment continuava, potser més accentuat encara, a les dependències de la direcció de Seguretat i quantes vegades intentàrem conèixer una versió oficial del què pasava, ens trobàvem amb la reserva dels alts caps de la casa i amb que el senyor Galarza no es trobava al seu despatx.

L'investigació dels periodistes donà per resultat saber que a les tres de la matinada havia estat detingut per alguns agents, en el seu domicili del carrer de la Lluna, número 10, el baix cantant de la catedral de Madrid, senyor Andreu Les Maries, propietari d'una sastreria establerta al carre de Sant Bernard, número 20.

Un dels nostres redactors es personà al domicili de l'esmentat capellà per a obtenir informes sobre la detenció del crergue i se li va dir que aquell senyor no estava en complicitat amb ningú, essent llur preocupació atendre llurs deures sacerdotals, que fa compatibles amb els quefers que li proporciona la indústria a que es dedica.

Aiximateix se li va manifestar que el senyor Andreu Las Marías fa anys que resideix a Madrid, sense més família que una germana que resideix al poble del qual és filla, i una neboda que ha acabat la carrera i exerceix a Nova York.

El senyor interrogat estava fondament preocupat per la sort que pogués córrer el senyor Francesc Bayón, oficial de correus, amb el qual l'uneix una estreta amistat, puix a última hora de la tarda va acudir al domicili d'aquell, al carrer Castillo Pinyeiro, número 2, i tampoc el va trobar, per la qual cosa suposava que el senyor Bayon hagués estat també detingut.

Els periodistes no abandonaren la Direcció de Seguretat i la seva sorpresa fou gran al enterar-se, prop de les dotze, que també estava detingut, i sembla que incomunicat, Josep Antoni Primo de Rivera.

Aquesta detenció es suposava que tenia relació estreta amb la del senyor Las Marias.

Un inspector de policia i quatre agents de la primera brigada havien fet acte de presència, a les set del matí, al domicili del senyor Primo de Rivera, que s'escau a la Carretera de Chamartín, número 4.

El senyor Primo de Rivera, que en aquells moments descansava, al tenir notícia dels propòsits de la policia, va fer dir per un criat als agents que passessin a una de les habitacions i al mateix temps els pregé que li concedissin una breu estona per a vestir-se.

Als pocs minuts, un cotxe de la Direcció traslladà al centre policíac a l'esmentat senyor.

A les dotze del matí acudiren a la Direcció les germanes del senyor Primo de Rivera, les quals anaven acompanyades d'altres parents, amb l'objecte de saludar-lo i conversar breus moments amb ell.

Acabada l'entrevista, el senyor Primo de Rivera va tractar de fer us d'un dels telèfons que havia instal·lats a la mateixa habitació, i algú li feu veure la impossibilitat de la seva pretensió.

Primo de Rivera tractava de comunicar amb el Collegi d'Advocat, però es feu càrrec de la situació en què es trovaba i va desistir del seu intent, no sense abanas haver demanat perdò per allò de que ell considerava una cosa natural.

A partir d'aquest moment, Primo de Rivera, que fins aleshores havia donat proves de serenitat, es va excitar considerablement, arribant a observar les persones que el voltaven que era objecte d'una gran preocupació.

A la una de la tarda els periodistes observaren també que a l'avant despatx del director de Seguretat, es trobava el vicari de la diòcesis de Madrid, que havia acudit a la Direcció en nom del bisbe, per a visitar al senyor Galarza.

Els periodistes pogueren esbrinar que Francesc Bayon, oficial de Correus i que com diem abans és gran amic del dependent del senyor Las Marias, una vegada prestat declaració disposà el senyor Galarza que quedés en llibertat per no resultar cap càrrec contra d'ell.

El senyor Galarza es reintegrà al seu despatx a les set i mitja del matí, sens dubte per esbrinar el que pogués derivar-se d'aquest afer.

A les dues de la tarda i por conducte del seu secretari, manifestà als periodistes que els rebria a les tres i mitja.

A aquesta hora acudírem al despatx oficial i el senyor Galarza féu les següents manifestacions:

He de manifestar a vostès que està detingut en aquesta Direcció general i en concepte d'incomunicat, el baix cantant de la catedral de Madrid, Andreu Las Marias, el comandant d'infanteria Francesc Rosale Usalety, que fou detingut en el seu domicili, carrer Fernandez de la Hoz, núm. 37 i Josep Antoni Primo de Rivera.

No puc dir-los a vostès res més referent a aquest assumpte, doncs és un servici que deurà continuar prestant-se durant la tarda i la nit d'avui.

Un periodista preguntà al senyor Galarza:

—Es tracta d'un complot?

El senyor Galarza dubtà un moment i contestà:

—Complots n'hi ha tots els dies i a tots els països. Res, repeteixo que pel moment no puc dir-los-hi una paraula més.

Un altre repòrter digué:

—Doncs sembla que el ministre de la Governació ha parlat d'aquest assumpte.

El senyor Galarza contestà:

—Doncs crec que sols s'haurà referit a les detencions practicades.

memoriaesquerra.cat — La Humanitat [Barcelona, 1931-1939], 11/11/1931, pàgina 1